

12. Dasgupta P. National net product, wealth, and social well-being / P. Dasgupta, K.-G. Maler // Environmental and Development Economics, 2000. – 5. – PP. 69-93.
13. Ehrenfeld D. 1988. Why put a value of biodiversity. In: Wilson E.O. (Ed.), Biodiversity / D. Ehrenfeld. – Washington, DC. : National Academy Press, 1988. – PP. 212-216.
14. Global Forest Resources Assessment. Main Report. – Rome: FAO, 2010. – 340 p.
15. Pearce D. The Economic Value of Biodiversity / D. Pearce, D. Moran – London : Earthscan Publication Ltd., 1994. – 172 p.
16. The Value of Forest Ecosystems. Secretariat of the Convention on Biodiversity. Technical Series No. 4. – Montreal: SCBD, 2001. – 67 p.
17. Turner R.K. Ecosystems and Nature: Economics, Science and Policy / R.K., Turner, P., Nijkamp, K But-ton – Cheltenham : Elgar E., 1999. – 520 p.
18. Turner R.K. Ecological-economic analysis of wetlands: scientific integration for management and policy / R.K. Turner, J.C.J.M. van der Berg, T. Soderqvist, A. Barendregt, J. van der Straaten, E. Maltby, C. van lerland Ekko // Ecological Economics, 2000. – 69 (1). – PP. 27-38.

Рассмотрены особенности биоразнообразия как экономической категории. Усовершенствован методологический инструментарий экономического оценивания биоразнообразия. Предложен алгоритм осуществления экономической оценки биоразнообразия.

Specific biodiversity as economic category was explored. A methodological tool for economic evaluation of biodiversity was improved. The algorithm for executive of economic evaluation of biodiversity is proposed.

Дата надходження в редакцію: 26.02.2012 р.
Рецензент: к.е.н., доцент Ю.І.Данько

УДК 330.15 : 631.51 : 633

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРИНЦИПІВ В РІЛЬНИЦТВІ

М.В. Зось-Кіор, к. е. н, доцент, Луганський національний аграрний університет

В статті досліджено організаційні аспекти використання світового досвіду формування ресурсозберігаючих технологій, заснованих на екологізації і адаптивному веденні агровиробництва. Обґрунтовано необхідність застосування альтернативних систем рільництва, в т.ч. No-till – системи безорної обробки ґрунту, або її похідних.

Ключові слова: рільництво, еколого-економічні принципи, ресурсозберігаючі технології, адаптивне ведення агровиробництва, безорна обробка ґрунту.

Постановка проблеми. Світовий досвід формування ресурсозберігаючих технологій, заснованих на екологізації і адаптивному веденні агровиробництва, зводиться в основному до системи No-till – системи безорної обробки ґрунту, або її похідних. Однак, дана система має як позитивні, так і негативні сторони з теоретичної і практичної точок зору, тому потребує наукових обґрунтувань її застосування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Система No-till - економічна модель рослинництва. При її створенні фахівці узяли за основу технологію нульової обробки ґрунту, приділили більше уваги оптимізації виробничих процесів і, в результаті, зробили рослинництво керованим, прогнозованим і економічно ефективним [4-7].

При системі No-till виключається механічна дія на ґрунт. Проводиться прямий посів культур по пожнивних залишках з мінімальним порушенням структури ґрунту. Враховуючи подорожчання всіх без виключення ресурсів для сільськогосподарського виробництва, особливо паливно-мастильних матеріалів, а також незадовільний

його екологічний стан, необхідним є системний аналіз зазначеної проблеми.

Мета статті – дослідити стан та обґрунтувати підвищення ролі основних еколого-економічних принципів в рільництві.

Основний матеріал дослідження. Перехід на технологію мінімальної, а потім і нульової обробки ґрунту починається з прибиральної кампанії, в ході якої подрібнені пожнивні залишки рівномірно розподіляються по полю. В результаті формується ґрунтозахисне покриття, яке протистоїть вітровій і водній ерозії, забезпечує збереження вологи, що особливо важливо в умовах ступу України, перешкоджає зростанню засміченої рослинності, сприяє активізації ґрунтової мікрофлори, є базисом відновлення родючого шару і підвищення врожайності культур.

У системі No-till особлива увага приділяється сівозмінам. Чергування культур - це лише частина сівозміни. На підбір сівозміни впливає безліч чинників, але існує ряд принципів, які неухильно працюють за будь-яких умов: принцип щорічного чергування культур злакових і широколистих, а

також зміна культур теплого і холодного періоду; принцип впливу попередника на культуру - алелопатія і синергізм.

Система добрив при нульовій технології значно відрізняється від традиційної. При нульовій обробці ґрунту більше уваги приділяється не мінеральним добривам, а органічним. Для збільшення органічних сполук в ґрунті і забезпечення відтворення родючості використовують сівозміну (різноманітність культур), сидерати (природний фітосанітар), поживні залишки. Позитивний баланс гумусу на полях господарства забезпечує нетоварна частка урожаю: солома озимої пшениці, ячменю, сої, а також подрібнені стебла кукурудзи, соняшнику з азотною компенсацією.

У основі екологічного контролю над бур'янами при технології No-till - система чергування культур в сівозміні і вживання сидеральних культур. Для зниження щільності зростання бур'янів чергуються посіви культур теплого і холодного періоду. Різні терміни посіву і прибирання цих культур дають можливість аграріям запобігти або процесу росту засмічуючої рослини, або процесу формування насіння. Алелопатичні виділення сидератів діють подібно до засобів захисту рослин.

Система оптимізації витрат на виконання технологічних операцій в No-till ґрунтується на використанні сучасної широкозахватної, високопродуктивної техніки, здібної до виконання декількох технологічних операцій за один прохід, що істотно скорочує витрати на ПММ. Так, використання посівний комплекс «Horsch» виконує три технологічні операції за один прохід: висіває насіння, вносить стартові мінеральні добрива ра-

зом з насінням, а також повну дозу рідких добрив під горизонт посіву і прикатує посів. Ширина захвату 18 м економить час обробки, знижує виробничі витрати і ущільнення ґрунту. Використання рідких добрив сприяє швидкому і доступному за своїм поживних речовин культурами.

Проте сам процес переходу на цю технологію сприймається аграріями як проблема. Серед аргументів противників широкого використання ресурсозберігаючих технологій обробки ґрунту, найчастіше використовується теза про високі витрати, зв'язані із застосуванням пестицидів в таких системах, які повністю перекривають вартість заощадженого палива і інших ресурсів [1-8]. Дійсно, однією з неодмінних умов адаптацій мінімальних і нульових обробок ґрунту більшість вітчизняних і зарубіжних фахівців вважають вживання гербіцидів суцільної дії на основі гліфосата проти багатолітніх бур'янів. Крім того, на першому етапі погіршення фітосанітарного стану, може вирости засміченість ярих зернових культур, який допускає вживання спеціальних гербіцидів загальної дії. В той же час, дані розрахунки не враховують того, що зростання витрат на захист рослин в ресурсозберігаючому землеробстві спостерігається лише на першому етапі впровадження таких систем, надалі потреба в пестицидах значно падає (табл. 1), а також не враховуються інші позитивні ефекти від зберігаючих технологій.

Спираючись на представлені дані можна зробити висновок, що первинні витрати на використання досить дорогих засобів захисту рослин в період адаптації зберігаючих технологій є довгостроковими інвестиціями в поліпшення фітосанітарного стану господарства.

Таблиця 1

Середня кількість хімічних обробок при використанні різних технологій обробки ярої пшениці

Технологія	Пестициди					Середня урожайність, т/га
	Протравники насіння	Гербіциди	Фунгіциди	Інсектициди	Разом	
Екстенсивна	1	1	-	-	2	1,2-1,5
Інтенсивна	1	1	2	2	6	3,5-4,0
Ресурсозберігаюча:						
I етап	1	2	1	2	6	1,8-2,0
II етап	1	1	1	-	3	2,0-2,5
III етап	1	1	-	-	2	2,5-3,0

Висновки та пропозиції. Таким чином, ресурсозберігаюче землеробство - це об'єктивна необхідність, пов'язана з економічними і екологічними передумовами.

Ресурсозберігаюче землеробство - одна з найважливіших стратегій життєзабезпечення з точки зору гарантування збереження ресурсів і продовольства у всьому світі. Система ресурсозберігаючого землеробства названа агроекологічною революцією 21 століття і утримуватиме ключові позиції в найближчі 50-100 років.

Що стосується відношення до нових технологій, то будь-який добрий почин, прогресивні технології, нововведення можна підтримати, вивчити і впровадити з високим ефектом. Можна і зганьбити, дискредитувати, а потім сказати, що вони в наших умовах себе не виправдали. Доля нових ресурсозберігаючих технологій, пропонуваних сьогодні для впровадження, залежить від керівників і фахівців підприємств, від їх відношення до них, від чіткого виконання всіх технологічних операцій.

Список використаної літератури

1. Бойко Л. М. Регулювання земельних відносин у сільському господарстві : монографія / Бойко Л. М. - К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 316 с.

2. Забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств заходами менеджменту. Монографія / Під загальною редакцією М. В. Зось-Кіора, О. В. Кочеткова. – Луганськ : Елтон-2, 2009. – 140 с.
3. Мартин А. Г. Регулювання ринку земель в Україні : монографія / Мартин А. Г. - К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 252 с.
4. Органічне сільське господарство та його розвиток в умовах кооперації / [Н.В.Зіновчук, В.В.Зіновчук, О.В.Скидан та ін.]; за ред. Н.В.Зіновчук. – Житомир : «Рута», 2011. – 160 с.
5. Перспективи екологізації аграрного виробництва в Україні : Зб. наук. праць / за заг. ред. Ю.О.Лупенка, О.В.Ходаківської. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012.–128с.
6. Русан В. М. Економіка раціонального сільськогосподарського землекористування : монографія / Русан В. М. - К. : ННЦ ІАЕ, 2009. – 200 с.
7. Федоров М.М. Розвиток органічного виробництва / Федоров М.М., Ходаківська О.В., Корчинська С.Г. ; за ред. М.М. Федорова, О.В. Ходаківської. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 146 с.
8. Формування організаційно-економічного механізму управління діяльністю підприємств в умовах глобалізації. Монографія / Під загальною редакцією М. В. Зось-Кіора. – Луганськ : Елтон-2, 2011. – 246 с.

В статті досліджені організаційні аспекти використання мирового опыта формування ресурсозберігаючих технологій, основаних на екологізації та адаптивному веденні агропродукування. Обоснована необхідність застосування альтернативних систем полеводства, в т.ч. No-till - системи нульової обробки ґрунту, або її похідних.

Ключевые слова: полеводство, еколого-економічні принципи, ресурсозберігаючі технології, адаптивне ведення агропродукування, нульова обробка ґрунту.

The article studies organizational aspects of the world experience in the formation of resource-saving technologies based on ecologization and adaptive management of agricultural production. The necessity of using alternative systems in agriculture, including No-till-technology or its derivatives is substantiated.

Key words: agriculture, ecological and economic principles, resource-saving technologies, adaptive management of agricultural production, No-till-technology.

Дата надходження в редакцію: 1.03.2012 р.

Рецензент: к.е.н., доцент Ю.І.Данько

УДК 631.15 (447.42)

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

М.М. Тимошенко, к.е.н., доцент, Житомирський національний агроекологічний університет

У статті розглянуто сучасний стан соціально-економічного розвитку сільських територій Житомирської області, визначено основні переваги їх розвитку та існуючі недоліки. На основі проведеного аналізу запропоновані стратегічні напрями подальшого розвитку регіону.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, сільські території, регіон, агропромисловий комплекс

Постановка проблеми. Стратегія розвитку сільських територій визначається їх природно-ресурсним потенціалом. Його ефективно використання є запорукою не тільки економічного зростання, але й високого рівня життя населення. В іншому випадку, занепад виробничої сфери призводить до міграції селян та погіршення характеристик людського потенціалу, що, в свою чергу, унеможливує пожвавлення економічної діяльності на такій проблемній території.

Регіоном з багатьма та різноманітними природними ресурсами є Житомирщина. Одна з найбільших за загальною площею областей має найнижчі показники соціального розвитку. В певній мірі таку ситуацію пояснюють історичними умовами, які склалися. Так, регіон відносно менш

заселеним. Понад 40 % сільських населених пунктів є дрібними та віддаленими від інших поселень. Особливо скорочення щільності населення, переважно на півночі області, відбулося наприкінці ХХ століття після Чорнобильської катастрофи, внаслідок якої майже половина території Житомирщини визнано радіаційно забрудненою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням розвитку регіонів в ринкових умовах присвячено багато праць вітчизняних вчених, серед яких Хвесик М., Долішній М., Хлобистов Є., Злупко С., Дорогунцов С., Шаблій О., Поповкіна В., Чернюк Л. та інші. Проблеми розвитку сільських територій висвітлено в дослідженнях Терещенка В., Юрчишина В., Маліка М., Шепоть